

Z I D O V

GLASILO ZA PITANJA ŽIDOVSTVA

UPRAVA I UREDNIŠTVO: ZAGREB
ILICA BROJ 31, III. KAT

IZLAZI SVAKOG PETKA
RUKOPISI SE NE VRAĆAJU

PRETPLATA: GOD. 60 D. POLUGOD. 30 D.
ČETVRTGOD. 15 D. POJEDINI BROJ 1.50 D.

Dojmovi iz jednog izvještaja

Gotovo trezveno govorio je u krugu prijatelja ovih dana dr. Beno Stein o onome, što je vidio i slušao u Palestini za svoga tronedjeljnoga boravka u njoj. Bilo je intimno pričanje u nevezanoj formi, koje je izbjegavalo velike riječi. Ma da su mu čula zadržala oštre kontraste svijetla i sjene, cvata i pustoši, vrućine i zime, obilja i nestašice, kojima se susretao na svakome koraku, njegov smireno-kritički duh, navikao tačnom gledanju, dao je stvarnu skicu o onome što ondje jest i što ondje nastaje. I kako ga je smirena ljubav vodila u zemlju, on se vratio bez ekstatičkog zanosa, ali i bez sjenke razočaranja. Vidio je zbilju, i zbilju nam je prikazao.

Slušaocima je bilo prijatno u duši. Onako, kao kad kome uspije, da ono, što je daleko, a naše, primakne sasvim blizu; kao kad možeš gledati, kuda to hoda i s kim to govori čovjek, koji, po rodbinstvu saosjećanja, vezuje u uobrazilji prostorno razdaleke krugove ljudi tako reći u čulno jedinstvo mjesta.

Pored naučnih knjiga o Palestini, imamo o njoj bezbroj putopisa. Jedni su puni bolećivog pijeteta; drugi su pusto nizanje površno gledanih stvari i ljudi. Jedni su, tako reći, predugo zastali kod »kotela maaravi« (zida naricanja), drugi su zapeli u uzanim mračnim ulicama jeruzalimskog bazara ili u pustinjskom pijesku, što ga u vrućim mjesecima vitla žarki hamsin. Palestina može, kao svaka zemlja, da se gleda očima turista, očima praktičara i organizatora rada, ili očima pjesnika i romantika; ona se uz to, kao kolijevka religija i starina, može da gleda i religijskim mističkim zanosom. Pred gledanjem savremenog Židova, kome je ona nesamo sadašnjost već i neposredna, proživljavana budućnost generacija za generacijama u redu, jednako jasna kao i prošlost, jest prozirno velo, koje umekšava oštine i oporosti. I nesamo pred gledanjem Židova. Artura Holitschera putopis pjesma je religije o novome čovjeku i njegovu djelu: o halucu i budućoj zajednici u Palestini.

No ljudi su u Palestini živi ljudi, koji se teško rvu sa životom, zažareni misterijem svoje krvi; oni su već nešto stvorili, što nijesu samo misaona prividjenja, već stvarnosti: naselja, ceste, oranice, šume i bašte, oranžerije i maslinici i vinogradi, gradske četvrti, škole, umjetnost, muzika, partije, žurnalistika, šport, biblioteke. Želimo li da u svemu tome imamo svoga udjela, mi treba da vidimo stvarnosti, kakove jesu. Još uvijek će

naša ljubav biti, kao u našeg prijatelja, hadžije dra. Steina, dosta jaka, da nas očuva od razočaranja, kad vidimo, da nije sve onako, kako mašta dočarava, da nijesu svuda palmovē šume kao u Hederi i da se ne zlate svuda velike narandže između lišća, i da se ne bijeli svuda samo od bademova cvjetanja, već i na velike daljine od solnih naslaga, i da ne romoni svuda Jarden, već da ima i mrtvih kaljužnih voda, koje u žile zabadaju tropsku groznicu. Ali treba skidati velo mističkog gledanja gotovih savršenstava, da se vidi, kako se kruto bore ljudi i kako od bolesti i napora i nestašice alata i stoke prerano staraju. Treba stvarno vidjeti, da ako i jesu kolonije odlične pozicije, one zapremaju veoma malen dio malene zemlje; da ako ima imigracije, njome se broj židovskog pučanstva ne povećava ni toliko, kolik je prirodni porast arapskoga pučanstva. Treba znati, da ima kolonija, gdje najbolji ljudski materijal bez rada sjedi skrštenih ruku, na mrtvoj straži, i tako da prolazi doba težadbe tla i sijanja, jer nemaju čime da oru ni čime da siju. I treba znati, da zemlje ima izobila, ako bude novaca. I da gvozdena radna disciplina, samoodgovornost i prestiž časti čini nemogućim, te bi i jedan od tih ljudi tražio više da mu se da, no što treba, kako bi mogao postojati sam o sebi, bez ičije milošte. Ovdje su ljudi, koji su se odrekli pušenja, samo da prodađu sav duhan, što ga sade; ondje opet vidiš, gdje su stoci sazdane uzorne staje, djeci drvene kućice, a sami halucim već dvije tri godine stanuju pod šatorima. Ni u Palestini nije uvijek nebo modro; i ondje pada snijeg i duvaju jaki vjetrovi, koji nose i žegu i pijesak. Ima cesta, gdje kola zapadaju u blato i ne mogu da se krenu. Fale knjižnice, fale kulturne potrebe težacima, koji gladuju za duševnim rasonodjenjem.

Sve smo to neposredno osjećali, kad nam se stvarno i mirno, bez gorčine i bez bolećivosti, prikazalo, kako jest. I sve je to probudilo u nama jedno dobro čuvstvo: stid. Ako se uzmožemo stiditi zbog toga, čega ondje nedostaje, ne će biti dockan. Sve to može da krene na bolje i na brže. Nema ničega što bi bilo preče od toga stida. Kad prostiremo svoje poglede na ono što želimo da bude, neka nam pogledi ne krile nad ljudma i stvarma, što no jesu: nad ljudma, koji su prve generacije u redu generacija i nad stvarma, koje su prvi osnovi, a bez kojih ne mogu da se zaredaju generacije ni tvorevine domaje židovskoga naroda. Već treba da nam pogled zahvati sadašnje ljude, sadašnje stvari i život, sadašnje odnose u Palestini.

Prošavši Palestinu uzduž i poprijeko, sreo je dr. Stein u jednoj koloniji starog prijatelja cionizma, profesora Auhagena, čistokrvnog Nijemca, koji mu reče gromko i pun srdžbe: »Ako Židovi ne potpomognu Weizmanna, onda ću im ja kazati svoje mišljenje.« Odakle taj pravedni gnjev nežidova. Taj muž kroz decenije gleda obnovni rad u Palestini; on je svjedok napora židovskih ljudi, koj mu se divi pun poštovanja. Uz to on vidi kritičnim okom, čega sve nedostaje i zna: Što je stvoreno, to su čudesa; ali što bi se stvorilo, kad bi »Židovi potpomogli Weizmanna« — kako on to reče — to bi bilo djelo, kakovo po njegovoj veličini i ljepoti i čudoredju nijedna kolonijalna vlast nije mogla da stvori sa svom svojom silom.

A. L.

Franz Oppenheimer

(K njegovoj šezdesetogodišnjici.)

30. marta navršio je dr. Franz Oppenheimer šezdesetu godinu. Isprva medicinar i doktor medicine, on se jedan decenij bavio praktično liječništvom. Ali već u to vrijeme njega su zanimala pitanja socijalne i narodnogospodarske prilike. Stojeći na tlu t. zv. zemljišnih reformatora on je god. 1896. izdao svoje znamenito djelo »Die Siedlungsgenossenschaft«, odrekavši se u isto vrijeme svoga liječničkoga zvanja i posvetivši se publicističkom i znanstvenom radu. Docnije, on se sasvim predao nauci društvenih znanosti i narodnoga gospodarstva. Domala se njegov glas pronio i izvan granice Njemačke. Može se čak reći, da je u svijetu stekao velik glas davno prije, no što ga je zvanična Njemačka i zvanična njemačka znanost priznala. Nije tome davno, što je imenovan profesorom univerziteta u Frankfurtu na Majni, onog univerziteta, u kome je naučao i drugi veliki židovski naučenjak Paul Ehrlich. Dotle je, dugi niz godina, bio docenat i učitelj u visokoj školi za trgovinu u Charlottenburgu.

Pisao je niz znanstvenih knjiga iz područja državnog prava, socijologije i nacionalne ekonomije. Vršeći oštru kritiku Marxove nauke o društvu, naročito njegove agrarne teorije, on se ipak daleko odvaja od gradjanskih nacionálnih ekonomia i stoji, u pogledu zemljoposjedničkih odnosa, na tlu kolektivizma u formi naseobinske udruge (Siedlungsgenossenschaft). Njegova teorija o državi srodna je Gumplovitzovoj i Ratzelovoj.

U cionistički pokret, kome su uopće prionuli ugledni židovski naučenjaci Nje-

mačke: prof. Herman Schapira (osnivač Židovskog Narodnog Fonda), Otto Warburg (raniji predsjednik cionističke organizacije), Einstein i dr. — Franz Oppenheimer je uveden po samom Teodoru Herzlu, koji je u njemu vidio dragocjena saradnika za rješavanje problema naseljavanja Palestine. Već u jednome od prvih cionističkih kongresa Oppenheimer je razvio svoj plan poljoprivrednog udruškarskog naseljavanja. Misao je tad bila nova, pa nešto zbog toga, nešto zbog nestašice novaca tek se kojih 10 godina kašnje, godinu dvije prije rata, učinio pokus s njegovim planom. Starijim cionistima bit će još u pameti naselja Dalajka i Umo-el Džime, kojima je Oppenheimer kumovao. On je i lično proboravio u Palestini radi toga projekta, pa je svoje dojmove i iskustva prikazao u nizu članaka u tadašnjem listu cionističke organizacije »Die Welt«.

Mnogo je uradio Oppenheimer i na području cionističke propagande. Za vrijeme rata i iza rata njegovo se ime rijetko javlja u cionističkom pokretu. Za svoju osobu on je zastupao njemačko-židovski nacijski dualizam, koji je ostala cionistička ideologija odlučno otklonila, naročito otkako je u zapadno židovstvo sve to više prodiralo shvatanje Ahad Haama, Martina Bubera, Klatzkina, kojima je nacijski problem bio prvenstveno duševno-kulturni i srdačni, dok je Oppenheimeru ipak cionizam bio više problem socijalno-ekonomski, državni i karakterni.

Ipak nije samo pijetet, ako se cioniste spominju dra. Franza Oppenheimeru u povodu njegove šezdesetgodisnjice. Izgleda nam, da u palestinskim »kvucot« i u »gdud haavoda« živi, i te kako živi, plan Oppenheimerovog poljoprivrednog udruškarskog naseljavanja. Istina, »kvucot« su nastale iz drugog duševnog nastojanja: klasna svijest stvorila je ova naselja u komuni, i usto viši nesebični osjećaj nacijske solidarnosti. Ali one su imale svoj naučni i praktični uzor u onome, što je mal ne 20 godina ranije teoretski iznio u kongresu, a mal ne 10 godina ranije praktično zasnovao Franz Oppenheimer, sin berlinskog rabina, naučenjak svjetskoga glasa.

a. I.

Keren Hajesod

Keren Hajesod u Americi. Dne. 12. marta započela je u New-Yorku kampanja. Kvota određena za New-York iznaša 1.500.000 dolara. Mr. David Brown uložio je sve svoje sile, da kampanja uspješno završi. U Counceticutu prisustvovao je dr. Weizmann otvorenju K. H. drivea u New Havenu i Bridgeportu. 3. marta bio je gost Yale University kluba. Luncheonu predsjedao je Yohu Johnson s kemijskog fakulteta, prisustvovalo je još kojih 15 sveučilišnih profesora. U svom govoru istaknuo je dr. Weizmann važnost jevrejske Palestine po znanost i čovječanstvo. Prikazao je rad oko jevrejske univerze, za koju je rekao, da će se otvoriti već idućeg juna.

Keren Hajesod u Austriji. Pod utiskom vijesti iz Amerike, da će američki Jevreji svoje materijalne žrtve uvećati samo u slučaju, ako će i evropski Jevreji intenzivirati svoj rad za jevrejsku narodnu domaju u Palestini, zaključio je austrijski K. H., da će među Jevrejima Austrije provesti opsežnu propagandu za K. H. kod vijećanja učestvovao je i jedan zastupnik londonskog direktorija. U sporazumu s cionističkom zemaljskom organizacijom stvoren je program rada, od kojeg se očekuje veliki uspjeh.

Keren Hajesod u Poljskoj. Prema vijestima iz Varšave intenziviran je rad u svim jevrejskim centrima Poljske. Rad, koji je dosada s raznih razloga bio zanemaren, popravljen je ponovno velikom energijom. Osnovani su mnogi lokalni odbori, u kojima organizuju rad izaslanici centralnog odbora. Povoljni rezultati javljeni su iz Plonska, Wolkowska, Bialostoka, Wladimir Wolinska i Rakitno.

Gosp. Leib Jaffe pošao je nakon uspješnog rada u Wilni i Bialostoku u Grodno, gdje provadja K. H. kampanju. Kako nam iz Grodna javljaju, priredio je Jaffe nekoliko javnih skupština, zadobio je i mnoge prominentne Jevreje grada za rad u korist K. H. Radosna je činjenica, da i jevrejska omladina Grodna pokazuje interes za K. H. Pročelnik općine, rabini, narodno vijeće, udruženje trgovaca i tvorničara i druge organizacije izdale su proglas, u kojem pozivlju pučanstvo, da svim silama potpomogne rad za Palestinu.

Izdaci Keren Hajesoda unutar prošlih 4 mjeseci. K. H. izdao je za gradnju kuća te za kupnju vojničkih baraka oko 33.000 engl. funti, za radnu stoku i orudje 9.000 engl. funti, za 200 krava 9.500 engl. funti, za sjeme i krmu kredite u visini na 20.000 engl. funti.

Gospodarski i kolonizatorski rad Keren Hajesoda u mjesecima oktobar 1923. — januar 1924. Mjeseci oktobar 1923. — januar 1924. najaktivniji su u povjesti cionističke kolonizacije. Hvala Keren Hajesodu uspelo je gospodarskom odjeljenju, da nasomogne kapital potreban za provedenje različitih radova. Oranje, sijanje, kupovanje sjemena, priprava krme i nabavak radnih životinja pravovremeno je dovršeno. Drugi faktor, koji je omogućio provedenje kolonizatorskog rada, kako je bio projektiran, opsežni su melioracijski radovi, što ih je proveo Narodni Fond. Time je omogućeno kolonistima, da kultiviraju cijeli teren,

što im je predan. Osnutak novih kolonija blizu je, K. H. nabavio je dovoljno novaca, a K. K. L. kupio je već zemljišta.

U napomenuta četiri mjeseca izdano je u gospodarske svrhe oko 84.000 engl. funti, dakle dvije trećine budžeta, koji je za godinu 5684. previdjen. Prema tome izvršeno je i dvije trećine svih radova kolonizacijskog programa.

Kolonizacijski rad. U kolonizaciji lučimo dva sistema farmerskog gospodarstva. Prvi sistem vrši se u farmama, kod kojih se radom započelo tek ove gospodarske godine, dok drugi obuhvaća starije kolonizacijsko područje. Ove godine osnovano je uz pomoć K. H. pet novih naseobina i to:

1. Tel Adas, to je Mošav Avdim sa 40 obitelji gosp. radnika, koji su već nekoliko godina radili u Palestini. Sve su već obitelji nastanjene.

2. Tel Adas, kolonija naseljenika iz Transilvanije. Od 40 predviđenih obitelji naselilo su već 8, druge će doskora prispjeti iz Transilvanije. Kolonija je izgrađena dijelom novcem samih kolonista.

3. Ruba-al-Nasro, u toj naseobini naselile su se grupe Markenhof i Cerifin, ukupno 40 osoba.

4. Hitin, Mošav Avdim, koja će se sastojati od 40 obitelji. Muževi već su ondje, dok će obitelji doskora doći.

Sve četiri kolonije osnovane su na zemljištu Narodnog Fonda.

Ove godine osnovao je još jedan Mošav Avdim i to:

5. Rama-Sarona, sastoji se od 20 obitelji, koje će obradivati zemljište, koje pripada čikeškoj Ahuzi. Za sada ondje radi 26 radnika, koji su u Palestini učili gospodarstvo.

Iz Erec-Israela

Bialik stigao u Palestinu. Pjesnik Chajim Nachman Bialik stigo je u pratnji svoje supruge i Dr. Šmarjahu Lewina 26. marta u Jerusolim. — Gostima priredjen je oficijelni, vrlo srdačni doček. (I. T. A.)

Feliks Warburg u Palestini. Pišu nam iz Jerusolima: Bujica turista, koja je već započela, donijela je u zemlju i Feliksa Warburga, poznatog američkog multimilijunaša i predsjednika Jointa.

Od ovog posjeta očekuje Palestina velike koristi. U Tel Avivu posjetio je Warburg najvažnije nacionalne institucije, govorio je i s Ahad Haamom. U Jerusolimu prisustvovao je konferenciji, što ju je priredio dr. J. Klausner u stvari filozofskog fakulteta jevrejske univerze. Cijelo prije podne posvetio je Warburg Narodnom Fondu. U Glavnom birou K. K. L. dobio je Warburg točne informacije o postanku, ciljevima, i radu toga fonda. Na pitanje, kako ga se boravak doimlje, odgovorio je Warburg: »Saznao sam mnogo novoga, važnog i zanimljivog. Nadam se, da ću svoja iskustva moći upotuniti putovanjem kroz Emek Izrael. Tamo ću vlastitim očima pogledati rad »Narodnog Fonda«. U pratnji dra. Magnesa posjetio je Warburg naseobine u Emeku, te je u pojedinima proboravio duže vrijeme nego drugi tu-

Ramsay Macdonald:

U PALESTINI STARO I NOVO.

Povrativši se sa putovanja iz Palestine napisao je vodja britanske radničke partije svoje utiske i dojmove sa puta u zemlji, koji su nedavno u ukusnoj brošuri izašli iz štampe. Neobičnu važnost dobivaju njegovi pogledi na rad u Zemlji, jer je on danas Premier ministar britanske vlade, pa je tako on lično u stanju, da po svojim iskustvima stečenim u zemlji dadne pravac politici britanske vlade prema obvezi, koja je sadržana u mandatu za Palestinu. Sadržaj brošure je sljedeći:

1. Utisci palestinskog hodočasnika.

II. Jedan socijalista u Palestini:

Glava 1. Staro i novo.

2. Jeruzalim.

3. Iz Jeruzalima u Nazaret.

4. Novo vino u staroj čituri.

5. Cionizam i Palestina.

6. Palestina i »British Labour Party«.

Mi ćemo donijeti sadržaj brošure u točnom prevodu u obliku feljtona, te danas počinjemo sa prvim dijelom.

I. Utisci palestinskog hodočasnika.

Pošao sam u Palestinu, pun nekog mirnog osjećanja i tišine, da tamo umirim misli, koje su zašle u neku mučnu borbu. No Palestina je još više već mjesto stare drame. Ona je pozornica, na kojoj je počeo da igra novi, napeti komad. I tako sam morao veoma često da se istrgnem iz mog hodočasnčkog mira i tišine, morao sam da se pozabavim svime i svačime, što se je oko mene događalo.

Tkogod proputovao Palestinom, može da vidi, kako je zemlja zapuštena. U njoj bi moglo mnogo više pučanstva da živi. Prihod tla mogao bi uz bezodvlačnu priredbu za gospodarsku produkciju i primjenu boljih metoda obradbe mnogostruko povišen biti.

Vodena snaga zemlje, kao ona Jordana i svih njegovih pritoka izgubljena je. Jasno je, da ove akte i nedostatke ne će moći nikada da ukloni sadašnje arapsko

pučanstvo. Nije nužno, da se Arapin trgne iz svog mira, ali ga se mora da privede industrijalnom stvaranju. Nastaje pitanje, kako će to da se postigne. Svijet ne može više da ravnodušno promatra, kako se naravne sile Palestine beskorisno prosiplju. A kako će da svoje zauzimanje i interes dokaže?

Ova je misao pri pitanju jevrejske imigracije od odsudnog značenja. Konstrukcija biti Jevrejina iziskuje od njega, da se on obrati ovoj zemlji, a ostali svijet treba da ga u ovom potpomaže. No sada nastaje jedan politički i rasni spor. Arapski su vodje u posjedu moći. Oni su konzervativni i njihovi lični interesi upleteni i zapleteni su u njihov konzervativizam. U njih je moć nad njihovim narodom, oni su još ovdje. Oni će utuviti svome narodu najnevjerojatnije stvari kao bitne činjenice i istine i uputiti ga da radi i protiv općih interesa.

Ovakove teškoće nije moguće svladati

risti u cijelom Emeku. Gosp. Warburg dobio je o radu, što je izvršen sredstvima K. K. L. i K. H., najbolji dojam.

Prije svog otputovanja objelodanio je Warburg slijedeću izjavu:

»Ostavljam zemlju, očaran od vanrednih ljudi, na koje sam naišao. Uspet će im, da riješe gospodarske i kolonizatorne probleme uz pomoć ostalog jevrejskog svijeta, koji već jednog mora razumjeti, da je prestalo vrijeme darova, već da treba dati novac za konstruktivne radove.

Trgovačke mogućnosti Palestine ne razlikuju se bitno od onih ostalih krajeva. Palestinski Jevreji predstavljaju nam tip ljudiju svijesnih svoje vrijednote, izuzev možda malen dio starog jivstva.

Osobito me zanima razvitak nastave u zemlji. Jedina smo zajednica u Palestini, koja još nema visoke škole. Čvrsto sam uvjeren, da će se uporedo sa znanstvenim radom pojačati i vjerski nasljeđaj u Jevreja.

Nakon svoje posjete u kolonijama moram izraziti svoje zadovoljstvo nad duhom, što vlada u redovima haluca. Teško je shvatiti, kako se uz tako nepovoljne prilike moglo toliko toga stvoriti. Moramo biti ponosni nad onime, što je do danas učinjeno.

Pucnjava u Jafi. Mnoge su novine raširile vijest, da su kod jednog sukoba u Jafi ranjena 2 Jevreja i 3 Arapa, jedan Arapin i jedan Jevrejin. Činilo se podlegli ranama. Po obliku vijesti, moglo bi se pomisliti, da je ovaj sukob uslijedio iz političkih ili nacionalnih razloga. No stvar se zbilja, ovako:

U noći između 21. i 22. marta napadnuti su iz busije od nepoznatih razbojnika Jevreji Rothstein i Brasman na putu između Tel Aviva i Jafe i hicima teško izranjeni. Brachmann podlegao je nekoliko sati iza toga svojim ranama. Kad je policija došla na mjesto zločina, da ondje provede istragu, palo je iznenada više hitaca, koji su trojicu Arapa teško ranili. Jedan je od njih doskora preminuo.

Kako se razabire, radi se ovdje o pukom razbojstvu.

Gradnja hebrejske univerze. Ove godine dovršit će se kemijsko-mikrobiološki institut univerze. Za gradnju ostalih instituta raspisan je natječaj. Radovima upravlja prof. Fodor. Opskrba vodom povjerena je specijalisti, inženjeru Mieliju iz Tel Aviva. Pitanje opskrbe vodom teško je, jer je univerza na visokom položaju, pa bi trebao visoki tlak. Izgledi, da će se radovi moći dovršiti za nekoliko mjeseci, a onda će se smjesta započeti znanstvenim radom u laboratorijima.

Slabo širenje komunizma među palestinskim radnicima. »Izvestia«, oficijelni organ sovjetske vlade, priznaje u svojem posljednjem broju neuspjeh komunističke agitacije među jevrejskim radnicima Palestine. U Palestini imade malo komunističkih, kaže »Izvestia«, jer su jevr. radnici u

prvom redu nacionalni, a onda tek borci za klasne interese.

»Meshor«, društvo za proizvodnju portlandskog cementa. Radovi ovog društva povoljno napreduju. Zemljište oko tvornice se isušuje i pospava prudjem. Grade se stanovi za radnike i tehničko osoblje. Uposleno je oko 200 radnika. Upravitelj tvornice pošao je u Evropu, da ondje kupi potrebne strojeve.

Preseljenje tvornice kartonaža iz Jafe u Haifu. Tvornica kartonaže preselila se iz Jafe u Haifu. Proizvadža dnevno 5000 kartona različitih vrsta, koje prodaje tvrtkama u Haifi i Akri. Potražnja premašuje produkciju, tako da su izgledi za razvitak poduzeća vrlo povoljni.

Gajenje duhana u Palestini. Gajenje duhana u svim je kolonijama važan rad, jer je prodaja osigurana ugovorom s jednim inozemnim kupcem duhana. Departman nastoji, da i na tom području što izdašnije pomaže. Upozorava se koloniste, da ne precijenjuju važnost duhana i da budu što oprezniji kod sadjenja. Posebni instruktori posjećuju sve kolonije, i one stare, da dadu upute glede izbora tla i metoda sadjenja te kultiviranja duhana. Instruktori podučavaju koloniste tom zgodom i iz drugih gospodarskih područja.

Budućnost hedžaske željeznice. Prije svog odlaska iz Amana primio je kralj Husein palestinskog vladinog sekretara Sir G. Caytona, te je s njime raspravljao o predaji hedžaske željeznice vladi od Hedžasa. Kako Palestinska brzobojna agentura saznaje, zaključila je palest. vlada, da vladi od Hedžasa preda prugu Haifa—Homo.

Pučanstvo Damaska odaslalo je telegram kralju Huseinu, u kojem protestira protiv prijedloga, da se hedžaska željeznica preda jednom franceskom konzorciju. Izjavljuju, da je hedžaska željeznica svojina muhamedanaca.

Palestinska telegrafska agentura saznaje još, da je Hilmi-paša imenovan direktorom željeznice.

Nova useljivanja. Palestinska vlada podijelila je 100 novih dozvola za useljenje ženskih imigranata, i to u gospodarske cionističke kolonije. Dali-nje ovakove dozvole podijelit će se, čim će se rasporediti ovih 100 ženskih useljenika, koje su za mnoge radove u kolonijama potrebne. Pošto za duhanske radove treba mnogo radnika, započela je cionistička egzekutiva Palestine pregovore s vladom u toj stvari. Za mjesec april—septembar podijeljeno je 600 dozvola. Ovaj broj obzirom na pomanjkanje radnih sila u zemlji ne dostaje, te će se doskora morati povisiti.

Iz kolonije Hedera. Kolonija se Hedera polako razvija u ponajljepše od jevrejskih sela. Kolonija usadjena je u zelenilo gajeva eukalipta, u sredini se nalazi prekrasan park s voćkama i tropskim drvećem, djelo agronoma Ahronsona. Okolica je vanredna prilika za lov, na čistacima naišlo se dapače i na veprove. Kolonija imade 42.000 dunama zemljišta, koje je većinom zasadjeno žitom, no znatan dio zasadjeno je i manduljama, maslinama vinom, četrunima i narančama. Kolonija posjeduje mljekarstvo, koje godišnje preradjuje 100.000 li-

tara mljeka. 3.5 km od sela na pruzi Haifa—Kantara nalazi se stanica, koja imade specijalno spremište za uvoznu i prevoznju robu. Kolonija broji 800 duša, od tih je 50 ratarskih obitelji 30 jemenitskih i 250 radnika. Kolonija posjeduje četverozrednu školu, dječji vrt te biblioteku s hebrejskim i stranim knjigama. U koloniji se nalazi liječnik, apotekar, malena bolnica i druge sanitarne institucije. S beduimima u susjedstvu živi kolonija u slozi i živom saobraćaju.

Izgledi za žetvu.

Jaka kiša zapriječila je pravodobnu obradbu zemljišta za ljetne usjeve, te time nanijela štete. Na sjeveru je na bregovitom terenu pšenica i krupica dobra, dok u dolinama zaostaje. Na jugu dobri su izgledi za pšenicu, krupicu, teču, lupine i grah.

Trgovina Palestine u god. 1923.

Upravo su objelodanjeni podaci o trgovini s inostranstvom u god. 1923. Donašamo neke interesantne stavke iz tog izvještaja. Vrijednost uvoza iznašala je 4,935,265 engl. funti spram 5,581,132 u god. 1922., dakle se smanjila za 11.6%. Tranzit iznašao je u god. 1921. 141,689 engl. funti, u god. 1922. 347,699 engl. funti, u god. 1923. 189,680 engl. funti. Ukupni uvoz iznašao je u god. 1921. 6,013,567 engl. funti, u god. 1922. 5,928,831 engl. funti, a u god. 1923. 5,124,945 engl. funti.

Izvoz je iznašao u god. 1921. 1,416,368 engl. funti, u god. 1922. 1,353,368 engl. funti, u god. 1923. 1,554,730 engl. funti, tranzitni eksport god. 1921. 3,737 engl. funti, 1922. 48,315 engl. funti, 1923. 45,607 engl. funti. Ukupni izvoz u god. 1921. 1,420,104 engl. funti, 1922. 1,401,383 engl. funti, 1923. 1,600,337 engl. funti.

Trgovački položaj u Haifi u siječnju 1924.

U siječnju ne bijaše važnih promjena u položaju. Nagomilana skladišta robe rasprodana su. Trgovci ograničuju narudžbe prema svojim novčanim sredstvima, prilikama tržišta i veličini kredita. Kako nam javljaju, voljne su neke engleske i druge firme, da prošire kredit palestinskim trgovcima.

Transakcije zlata glavne su karakteristike ovog mjeseca. Velike su količine zlata kupljene i deponovane u ovdašnjim bankama.

Uvoz iznašao je 4986 tona u vrijednosti od 107,451 engl. funti, spram 5011 tona i 168,548 engl. funti u prošlom mjesecu. Ovo sniženje svadja se na nepovoljne morske prilike, koje otežavaju dovoz robe.

Izveženo je 253 tone u vrijednosti od 148,528 engl. funti. Ovamo je pribrojeno i zlatan i nikalni novac u vrijednosti od 132,359 engl. funti. Odbiv ovu svotu iznaša neto-izvoz 46,169 engl. funti. U decembru 1923. iznašao je neto-izvoz 13,668 engl. funti. Smanjio se dakle za 3,499 engl. funti.

Halucin i gospodarstvo. Kolonizacioni departman provadja gospodarsku izobrazbu haluca tako, da u kolonijama organizuje radničke grupe. Kasnije se ove grupe otpremaju definitivno na mjesto, koja su za njih odredjena. 160 haluca, koji su

time, da im se ide s puta, već time, ako ih se jasno uoči i uznastoji doći u što užji kontakt sa arapskim seljakom i radnikom, pak da se onda na njih odgojno djeluje. Strpljenje, sigurnost i pravedni postupak jača su sredstva već politička agitacija.

Jevreji mora da poznaju sve teškoće. Nije dostatno, da se od naše vlade traži: ispunite vaša obećanja i proredite sve vaše nacрте do zadnje sitnice. Jevreji moraju svojim radom i uspjehom da stvore ravnotežu za svoje zahtjeve, oni su odgovorni za rješenje arapskog problema. Oni ne mogu svoj program bezuvjetno ostvariti htjeti, a nama prepustiti da im mi za nj uravnamo put.

Našao sam, da su si Jevreji potpuno svjesni ove činjenice i da vode jevrejske imigracije sve čine kako bi dušu arapskog pučanstva za se predobili. Jevrejski seljak hoće da pomogne arapskom seljaku i jevrejski radnici počinju da vode arapsko radništvo. Naravno, veliki je jaz između europske i orientalske misli

i naziranja, pa je prema tome i sporazumljenje teško.

Vrijeme i dobra volja stvoriti će čuda. Svaki, koji je kao ja vidio početak saradnje obih zajednica, uvidjeti će da su jevrejsko-arapske protivštine umjetno uvećane i da ih se može plamsati. Mjestimičnim ili specijalnim događajima ne smije se da podaje veća važnost, već što ih ide. Ako naš mandat bude po Savezu Naroda formalno priznat i ako Sir Herbert Samuel uz sebe okupi zbor domaćih činovnika, koji će snjime u dobrom sporazumjevanju da suradjuje, pak ako će se osuštiti svaki pokušaj nekolicine najnedostojnijih i najštećnijih rušioaca mira, onda će Palestinom zavladati mir.

Mnogo ovisi o značaju jevrejske imigracije. Zemlji je u ovom času potrebna osobita hrana. Rad, za koji nijesu nikakove pripreme stvorene i koji se ne može sresti na najelementarnije potrebe, ne može da probavi. Pa i to znaju Jevreji vrlo dobro. Ništa ne može oduševljenije ga da se vidi, od načina, kako žene i ljudi

na cesti, u močvari i na kamenolomu rade. Saopćili su mi protivnici da tamo vlada neurednost, nesposobnost i rasipnost. Nijesam imao vremena, da ispitam ove optužbe. Jednoga dana sjedio sam u hotelu i slušao sam takove objede iz ustiju jednog narodnog očevidca, koji se je ujedno hvalio vezama s našim novinama »Morning Post« i s nekim članovima gornje kuće. Za vrijeme tog razjašnjavanja stupio je u sobu jedan prijatelj Jevrejin, čija je zadaća bila da kontroliše stanovit dio tih poslova, koji su kako rekoh tako strašno prikazivani bili i — »očevidac«, koji me je htio uvjeriti o istini i privesti razumijevanju o jevrejskom nametnistvu, pobjegao je. Jedini put mi je uspelo da suočim tužioca i tuženoga. Vjerujem mojoj vlastitoj sposobnosti za opažanje na više, da je dosta jaka ovaj posao da ocijeni — i ja sam bio zadovoljan.

Da se stanovite neurednosti događaju vjerojatno je. Isto je tako tačno, da je to neekonomisanje sa radnim silama, ako se za lomljenje kamena upotrebljavaju umni radnici. Takove stvari mora da se

uposljeni u gospodarstvu, podijeljeno je zemlja; među njima imade 60 mizrahitičkih haluca. Halucot se izobrazuju u djevojačkim farmama. Takove farme postoje u Nahlat Jehudi, Šeuhmat Borohov i Petah Tikvi. Rad se u ovim farmama sistematski provadja, osobito u mljekarstvu i povrtlarstvu. Halucot rade redovito godinu dana, kroz koje si vrijeme pribave dovoljno praktičkog znanja.

Saradnja jevrejskih i arapskih željezničara.

U nasadama narandža u Hederi štrajkovali su arapski radnici. Tražili su povišenje nadnice od 7 na 10 pijastra. Svakako je simptomatično, da se je ia među felasima mnogo toga promijenilo.

Od važnosti je još i pokret, koji je započeo među arapskim željezničarima. Jevrejski radnici dominirali su dosada na tome području, akoprem im željeznička uprava ne bijaše niti najmanje sklona. Direktor željeznica Mr. Holmes, odgovorio je na jednu predstavku jevrejskih željezničara u kojoj su se tužili na otpuštanje premmogih jevr. radnika, da se ne sjeća, da je željeznička uprava ikada pozvala radnike, dao stave svoju domovinu u Evropi, i da potraže zarade u Palestini.

Tendencija ovog uvrijedljivog odgovora je jasna. Ide se za tim, kako da se izigraju arapski radnici protiv jevrejskih. Jevrejski radnici uvidjeli su, da će im borba ostati bezuspješna, ako se ne organizuju i arapski radnici. Na zadnjoj sjednici jevr. željezničarskoga saveza učestvovalo je i šest arapskih izaslanika. Pregovori između Arapa i Jevreja kretali su se poglavito oko pitanja, da li će Arapi stupiti u organizaciju, koja već postoji. Kako je ova organizacija član sveopće jevr. radničke organizacije Arapi su u teško položaju, a osim toga nastoje i komunisti, da otcijepu željezničare od organizacije, da stvore nezavisnu jevrejsko-arapsku željezničarsku organizaciju. Na jednoj konferenciji izjavili su arapski delegati, da oni uvidjaju vrijednost zajedničke organizacije, no da većina arapskih željezničara ne može stupiti u organizaciju, koja je izrazito jevrejska. Izabran je zajednički odbor, koji će dalje raspravljati o tom pitanju.

POLOŽAJ RADA U PALESTINI.

Udruženje jevrejskih radnika obavještava nas o slijedećem:

1. Rad početkom marta. Misrad uposlio je u januaru 1595 radnika; mnoge ceste su se dogradile, pa je kod gradnje cesta uposleno 1390 radnika. U Jafi zapaža se porast gradnja. Misrad gradi u »Ramat Hašaronu« i Tel Avivu kuće u vrijednosti od 12.000 engl. funti a u Jerusolimu preuzeo je gradnju kemijskog instituta sveučilišta. Akoprem svi radovi ne udovoljavaju potrebama radnika, ipak je Misrad smanjio neuposlenost.

2. Sadjenje duhana. Kolonije trebaju kod duhanskih radova 1000 radnika. U tu svrhu će se upotrijebiti gradski radnici. Upostavljanje ovih radnika vršit će se strogo sistematski, da radovi ne štetuju.

3. Kamenolom i. Misrad pregovara s raznim institucijama, kako da se nasmogne fond za kupnju kamenoloma. K. K. L. je pristao, da podmiri trećinu potrebite svote, a izgleda, da će i

druge institucije udovoljiti svojoj dužnosti. Misrad je kupio jedan kamenolom u Givat Sauli, a vodi i pregovore glede kupnje kamenoloma kraj Jerusolima. U Migdafu uzео je Misrad jedan kamenolom u zakup, te će doskora izgraditi industrijalnu željeznicu do tog kamenoloma. Iz kamenoloma dobivat će se kamen za pločnike i gradnje.

Iz židovskog i cijonističkog svijeta

Svjetski kongres jevrejskog djaštva. Od 28. aprila do 1. maja 1923. držana je u Beču konferencija, u kojoj je stvoren zaključak organizirati djaštvo u svjetsko udruženje. U tu svrhu zaključeno je sazvat i kongres zastupnika svih djačkih udruženja. Provedba tih zaključaka povjerena je eksekutivi sa sjedištem u Beču.

Ta egzekutiva obavila je sve predradnje, osigurala si saradnju djaka iz slijedećih zemalja: Afrike, Amerike, Belgije, Čehoslovačke, Danziga, Njemačke, Litve, Francuske, Holandije, Italije, Jugoslavije, Austrije, Poljske, Rumunjske, Švedske i Ugarske, pa služeć se gostoprimstvom dačkih organizacija u Belgiji (Anvers, Gand, Liéque) sazivlje

Kongres židovskih djaka.

30. aprila u Antwerpen sa slijedećim dnevnim redom:

Srijeda 30. aprila 10 sati pr. p.

1. otvorenje;
2. konstituiranje.

3 sata po podne:

3. Izvješće prov. egzekutive (Ref. Zilz, Wien).
4. Izvješća pojedinih zemaljskih organizacija.

Četvrtak 1. maja 3 sata po podne:

5. Cilj i svrha svjetskog udruženja (Ref. Lanterpach London).
6. Gospodarske zadaće udruženja (Ref. Steinig, Wien).
7. Diskusija.

Petak 2. maja 9 sati prije podne:

8. Pravni položaj židovskih djaka.
9. Kulturni problemi.
10. Diskusija.

Nedjelja 4. maja 9 sati prije podne:

11. Izvješća a) komisija za verifikaciju;
b) komisija za proračun;
c) komisija za rezolucije;
d) komisija za pravila.

12. Diskusija.

13. Izbor egzekutive.

Prijave se šalju do 12. aprila na Sekretarijat udruženja Wien IX., Zimmermannplatz 8, a poslije 12. aprila na: Secretariat du I. congrès mondial des étudiants juifs, aux seins du M. T. T. Grunberg, Anvers, 8, rue de la Charme, Belgi.ue.

Aktivizam. J. T. A. javlja slijedeće: Grupa, što je vodi Jabotinsky, a koja svoje nazore objelodanjuje u berlinskom časopisu »Rasvjet«, pozivlje svoje pristaše na konfediciju, koja bi se imala održati u maju ili aprilu. Program grupe sastoji se iz slijedećih tačaka: 1. Stvorenje jevrejske države kao jedino mogućeg tumačenja riječi »National Home« u smislu mandata. 2. Politička ofenziva, koja bi obuhvatala cijeli svijet, na taj način, da bi se na velevlasti i savez naroda stavili slijedeći zahtjevi: a) Priklučenje Transjordanije području narodne domaje; b) tvorenje administrativnih prilika s obiju strana Jordana, koje bi omogućile kolonizaciju Jevreja u masama; c) narodni zajam, kojeg bi garantovale vlasti i Savez naroda; 3. Bankovna akcija, koja bi obuhvatila cijeli svijet sa zadaćom, da za Jewish Colonial Trust nasmogne kapital u visini, kako ga je predvidio Herzl, dakle 2,000.000 funti. Time bi banka postala glavnim instrumentom za cijonistička poduzeća. 4. Dobrovoljna organizacija i vojničko školovanje mladeži u svim zemljama svijeta, da bude spremna za obranu reda u Palestini.

Okrugnica, što ju je razaslao organizacijom biro saopćava, da je zadaća konferencije, permanentnog saveza, ustanovljenje držanja spram cijonističke organizacije. Pristaše ovog programa organizovani su već u grupama u različitim centrima Njemačke, Balkana, Čehoslovačke i Besarabije, u Londonu, Parizu i Beču. (Da takove grupe u rečenim mjestima postoje, nije nam dosada bilo poznato. O tom će nas najbolje obavijestiti sazvana konferencija).

Poljski Jevreji za jerusolimsku univerzu. Varšavski odio svjetskog odbora jerusolimске univerze razvio je opsežnu djelatnost. Tek nedavno deponovao je nepoznati darovatelj 10.000 dolara za univerzu. Za sveučilišnu biblioteku nabavio je odbor 10.000 svezaka Hazonovićeve biblioteke u Bilostoku. Sabiranje knjiga i rijetkih manuskripta dobro je uspjelo. Ovih dana održana je novinarska konferencija, na kojoj se izvijestilo o radu varšavskog odjeljenja sveučilišnog odbora.

Raspust cijonističkog stranačkog vijeća u Poljskoj. Prema obavijesti varšavskog »Hainta« održana je ovih dana sjednica cijonističkog stranačkog vijeća Poljske. Tom zgodom predložio je poslanik Grünbaum rezoluciju, kojom se interpretira zaključak Akcionog Komiteja kao maksimum koncesija necionistima. Rezolucija glasi:

»Nakon saslušanja izvještaja o prošlom zasjedanju A. K., izražuje vijeće svoje zadovoljstvo nad time, što je postignut sporazum u pitanju konferencije Jewish Agency. Sporazum je takove naravi, da ne vrijeđa suverenitet cijonist. kongresa. Stranačko vijeće konstatira, da su ovim zaključkom određene granice, do kojih se u pregovorima s necijonističkim krugovima smije poći. Stranačko vijeće pozivlje vodstvo, da se drži ovog zaključka, i da svoj radu organizaciji vodi u skladu s ovim zaključkom. U Poljskoj neka nastoji vodstvo, da se godišnja konferencija sazove najkasnije u jeseni ove godine.

Ovu rezoluciju odbila je većina stranačkog vijeća. Na to je Grünbaum izjavio, da sa svojim

strogo nadgleda po stručnim organima, koliko u interesu cijonizma toliko i u interesu vlade. No pitanje jevrejske imigracije ima da se promatra sa stanovišta njezine potpune cjeline, a ne sa stanovišta trgovačkoga. Ako treba da uzraste jedna jevrejska zajednica, kako to cijonizam hoće, onda se ne smije ograničiti imigrante samo na nauke manuelne radnike. Tako duugo dok nijesu osigurani svi najprimitivniji preduvjeti za poljoprivredu i saobraćaj, tako će duugo da postoje slabe mogućnosti za trgovce i stručne radnike. Pa ako je liječnik i učitelj valjan da iz ljubavi za Palestinu gradi cestu, isušuje močvaru, ore i zasia njuvu, pošumljuje goleti, ako je kako rekoh voljan da se pridruži radničkim zajednicama i grupama, onda nastaje ovdje silna socijalna korist, onda ovdje pogled na buduće socijalno i ekonomsko stvaranje opravdava tako velike izdatke, koji osiguravaju imigraciju. Vidio sam ih gdje čuće pri sitnje-

nju kamena, kojeg moraju za gradnju cesta da lome, vidio sam ih, gdje ožuljalim rukama, u poderanom odijelu, blatom poprskani na polju rade — i oni su bili sretni. Takovi ljudi ne skrivaju se od posla i rada, oni su duša zajednice, njihov utjecaj odgoni svaku i najmanju misao nepoštenja, oni su oživljujući primjer svojih drugova. Cijonistički bi pokret učinio velikom pogrešku ako bi dopustio, da se ovakovi imigranti izluče. Palestina mora da postane domovina duše i tijela jevrejskoga naroda.

Svi ti ljudi dolaze u Palestinu sa zapadnjačkim naziranjem o politici i društvu. Zato pobudjuje bojazan ne samo kod konzervativnih Arapa, već i kod konzervativnih Jevreja. Na ove poteškoće nailaziti će se uvijek, počeo povratak Jevreja bilo kada i bilo na kojeg način.

Po svemu ovome što sam ja vidio, mislim, da većina intelektualaca ne stoji pod utiskom našeg zapadnjačkog sistema.

Oni su umorni naših neplodnih svadja i traže mir za tijelo i dušu time da u Palestini osnivaju nove zajednice. Njihov prošli život bio je promašen, ovdje u zemlji njihove ljubavi, nadaju se, da će naći ono, što im nit Amerika niti Europa dati nije mogla. Bilo je tako lijepo vidjeti ih pri oranju i gradnji ceste, još ljepše je bilo govoriti s njima o planovima njihove duševne i umjetničke renesanse. Njihov povratak k hebrejskoj i jevrejskoj literaturi, dram i muzici, njihovi nacrti za škole i univerzitet, njihovi snovi o novoj kulturi osvjedočili su me, da ćemo mi svi izgubiti ne uspije li ovaj veliki pokušaj.

Tako se je dogodilo, da sam ja, koji sam se otputio kao hodočasnik, koji traži mir, toliko zauzet mislima, ali ne mislima hodočasnika i da sam konačno spoznao da se od pravoga puta nijesam daleko udalio, kad sam se na cestama i poljima sastao sa muževima i ženama, koji su sa ljubavlju u srcu došli u Palestinu, koji su došli kao radnici najčišći idealiste.

pristašama istupa iz vodstva zemaljske organizacije, u kojem sačinjavaju veliku većinu. Kako većina nije htjela da preuzme vodstvo, to je na prijedlog njenih zastupnika raspušteno vijeće, a izbor vodstva prepušten je cionističkoj zemaljskoj konferenciji. Prijedlog ovaj je primljen, pa je prema tome vijest J. T. A. o otpustu Grünbauma kriva.

Profesor Allerhand član najvišeg poljskog sudista. Sejm izabrao je osam članova najvišeg sudista, a među njima člana židovskoga kluba u Sejmu prof. Mojsiju Allerhanda iz Lavova.

Jevrejsko useljivanje u Ameriku i useljenička pripomoć. Jevrejsko useljeničko pripomoćno društvo Hias održalo je u New Yorku svoju godišnju skupštinu. Iz izvještaja predsjednika Bernsteina razabire se, da se u god. 1923. uselilo u Ameriku 59.340 Jevreja. Od tih je odbijeno 839. Hias podijelila 108.070 osoba savjeta i pomoći, 5821 useljeniku našla je stan, 2474 useljenika pribavila je zarade, 5521 useljeniku pružila je juridičku pomoć kod naturalizacije. Radna godina završila je deficitom od preko pola milijuna dolara. Deficit je pokriven sabiranjem. Predsjednik je saopćio, da će Hias u buduće potpomagati i neke jevr. organizacije u Evropi, koje potpomazu iseljenike. Staro predsjedništvo izabrano je ponovno jednodušno.

Senator King iz Utaha govorio je zatim o ograničavanju useljivanja. Naglašava, da američka civilizacija počiva na jevrejskoj religiji, rimskome pravu i grčkoj kulturi. Johnsonov useljenički zakon upravljen je pako protiv Jevreja, Talijana i Grka, dakle protiv same američke civilizacije. Iz izvještaja se razabire, da nijedan od onih odbijenih 839 jevrejskih emigranata nije bio odbijen zbog nečudoredja ili kriminalnih razloga. Većinu ovih se nije moglo pripustiti, jer je već kvota bila iscrpljena. Interesantno je, da je ovoga puta bilo odbijeno 49 jevr. useljenika s razloga, što na nikojem jeziku nijesu umjeli čitati. Ovi emigranti došli su svi iz Rusije...

Jevrejski kolonizacijski problem u Rusiji. Centralna uprava saveza za unapređenje ratarstva i zanatlijsva među Jevrejima (»Ort«) dao je Jevrejskoj telegrafskoj agenturi prikaz gospodarskog rada Jevreja u Rusiji. Iz njegovog sadržaja donosimo slijedeće:

Težak gospodarski položaj u Rusiji prisilio je mnoge Jevreje, da se posvete ratarstvu. Poteškoća leži u tome, što Jevrejima u njihovim stalnim obitavalištima ne stoji na raspolaganje dovoljno zemljišta. Bez obzira na to, što dio jevrejskih ratara svoje zemljište iskorišćuje intenzivnim kulturama (duhan, šećerna repa), zapaža se pomanjkanje zemlje u tolikoj mjeri, da ni ono nekoliko tisuća jevr. obitelji, koje se već bave ratarstvom, ne mogu dovoljno razviti svoje sile. Neki energičniji i radiniji elementi nastojali su stoga, da se nasele u Južnoj Ukrajini, gdje vlada imade u svojim rukama nekoliko milijuna despatina neobrađenog tla. God. 1923. naselilo se u ovom rajonu 1000 jevrejskih obitelji. Ovi novi naseljenici naselili su se dijelom u već postojećim kolonijama, a dijelom su stvorili nove. Težnju za ratarstvom u god. 1923. možemo označiti početkom velikog jednog pokreta. U malogradskom jevr. pučanstvu vrlo se popularizirala ideja, da se u gospodarstvu nadje sigurna prehrambena baza.

Novi naseljenici vode tegotnu borbu protiv teškoća i zapreka, koje im se suprotstavljaju. Veliki dio ovih kolonista ne može zbog pomanjkanja sredstava svoje gospodarstvo da izgradi. Postoji zbog toga bojazan, da će nastojanja mnogih kolonista biti uzaludna. Od vlade ne mogu kolonisti da očekuju materijalne pomoći, najviše olakšanje poreza. Savez »Ort« nastoji stoga, da toj nevolji predusretne obnovnim fondom.

U prvom redu bilo bi potrebno, da se dio kolonista nastani u starim jevrejskim gospodarskim kolonijama, koje su još početkom Jekaterinoslav osnovane. Ove su kolonije silno štetovale od gradjanskog rata, pogroma i gladi. Pučanstvo se snizilo na 30% prijašnjeg broja, tako da kolonisti nisu u stanju, da vlastitim silama obrade zemlju.

Židovi Jugoslavije! Darujte obilne priloge Z osnuta Jugo Izvren- ske halučke farme u Erec Israelu!

Voljni su stoga, da novim kolonistima prepuste stanoviti dio zemlje. U tim se kolonijama može nastaniti još kojih 1500 obitelji.

Ne smijemo nadalje zaboraviti, da stanovnici Bijele Rusije nemaju pravo, da se u Ukrajini na selu nastane, i da se mnogobrojni ukrajinski seljaci sele u Južnu Ukrajinu. Potrebno je stoga, da se za jevrejske koloniste nadju područja, koja su još rijetke nastanjena od Južne Ukrajine. Od osobitog je interesa projekt, da se jevr. gospodarske kolonije stvore na Sjevernom Krimu, gdje imadu u suvišku neobrađenog tla, koje bi se moglo iskoristiti za jevr. kolonizaciju. Uz dovoljnu materijalnu pomoć bilo bi moguće, da se u najskorije vrijeme u Južnoj Rusiji naseli barem 10.000 jevrejskih obitelji.

»Ort« se glede ove pomoći obratio na jevrejske organizacije svijeta, napose na one Amerike.

Rad ovoga saveza nije u nikakvoj vezi s projektima glede snutka autonomnog jevr. teritorija u Rusiji. Savez »Ort« polazi sa stanovišta, da se produktivnom radu jevr. mase ne smije podmetnuti nikakova politička tendencija. Ovakove tendencije mogle bi pokretu samo da naškode.

Ukrajinci protiv jevrejske kolonizacije na Krimu. Organ Ukrajinaca u Galiciji »Dilo« protestuje najoštrije protiv namjeravane kolonizacije Jevreja na Krimu. List kaže: »Ostvarenje ovog plana moguće je samo uz pomoć vlasti i internacionalnog Jevrejstva. Ako će Jevreji zbilja svoj plan ostvariti i na Krimu stvoriti jevrejsku državu, imat će odabrani sinci Jehove dvije domovine, jednu na obalama Crnog mora, a drugu na obalama Sredozemnog mora. Tome će se ukrajinski narod svim svojim silama suprotstaviti, jer jevrejsko autonomno područje ili jevrejska država na Krimu, omogućila bi Jevrejima, da blokiraju jedini pristup Ukrajine k moru. Ako će Jevreji ignorirati naš protest i primiti taj plan, tim gore po njih.«

Apšjenja cionista u masama u Rusiji. Berlin, 20. marta. (J. T. A.) U Berlin su stigle vijesti prema kojima se progoni cionista u Rusiji nastavlja. U martu provedena su apšjenja u masama. U samoj Moskvi uapšeno je preko 50 osoba, među njima i vodje cionističke radničke partije Ceirecion (Hitahdut), cionist. omladinskog saveza, organizacije općih cionista i Hehalne organizacije. Svi uapšeni spremljeni su u G. P. U. (bivša Čeka). Izgleda, da će biti deportovani u Sibir i Sjevernu Rusiju. Slični progoni zbili su se u Berdičevu, Žitomiru, Ničinu i Bahmundu. Brojna uapšjenja provedena su još i u Kijevu, Jekaterinoslavu i Harkovu. Uapšeni iz ovih gradova odvedeni su u dvije grupe na utamničenje u Moskvu. Prva grupa pošla je odanle preko Wjapke, Omska i Tomska u pokrajinu Narim. Druga grupa, koja se većinom sastoji od omladinaca, otposlana je u sibirski sela.

Apšjenja cionista u Moskvi. Moskva, 25. marta. (J. T. A.) U noći 16. i 17. marta učinjene su u stanovima mnogih cionista premetačine, a zatim su uslijedila brojna uapšjenja. Među uapšenicima nalaze se i prof. Belkowsky, dr. Bihovski, Jesija Goldberg i Aronov.

Katedra za jevrejski jezik na sveučilištu u Vilni. Na sveučilištu u Vilni predavati će hebrejski orijentalista prof. Novicki.

Iz Jugoslavije

MJESNIM ORGANIZACIJAMA!

Šekel-akciju trebalo je dovršiti koncem mjeseca marta.

Iz mnogih naših mjesta manjkaju izvješća o toku akcije i njenome uspjehu. Molimo mjesne organizacije, da nam odmah pošalju tačna izvješća o akciji, obračune, a novac da uplate na račun Saveza (broj 33.714) kod poštanskog čekovnog zavoda.

povjerenik za šekelsku akciju.

DAVID SPITZER,

IZ SJEDNICE RADNOG ODBORA.

U sjednic R. O. od 2. o. mj. čita se pismeno izvješće saveznoga tajnika o uspjehu njegova puta za jugoslavensku halučku farmu. Uspjeh je nejednak. Pojedina mjesta shvatila su rad za farmu vrlo ozbiljno, pa je materijalni uspjeh u tim mjestima u skladu sa ozbiljnim shvatanjem stvari. Radni odbor prima izvješće k znanju i stvara zaključak, da se po svršetku akcije u Vojvodini savezni tajnik dr. Singer vrati u Zagreb. — Predstavnik halučke farme g. Ing. Zaloscera pratiti će na produženju rada po Bosni član Radnoga Odbora g. Albert Ozmo, izuzevši Sarajevo, kamo će vjerojatno iza Pesaha pratiti gosp. Ing. Zaloscera po istome poslu g. Šime Spitzer.

Zatim je povedena rasprava o reorganizaciji redakcije »Židov«. U toj stvari mišljenje je članova R. O. jednodušno, pa će ta reorganizacija biti provedena čim se vrati u Zagreb dr. Singer.

Konačno Šime Spitzer podnaša kratko izvješće o cionističkom radu u Osijeku.

Predavanje dra. B. Steina o Erec Israelu. Nakon svog povratka iz E. I. održao je g. dr. Beno Stein — svoje prvo predavanje, 31. III. u dvorani žid. općine zagrečke. Predavanje bi aše živo, zanimljivo, začinjeno zgodnim primjedbama i protkano ugodnim humorom. Dr. Stein putovao je preko Alexandrije u E. J.. Već na granici navješćuju jevrejski natpisi i jevrejski govor željezničara, da smo na prađu jevrejske zemlje. Zatim prolazi vlak kroz nepregledne nasade naranča, badema i čovjek s udivljenjem promatra taj raj vegetacije u blizini pustinje. Takve kontraste nailazi putnik na svakom koraku. Kraj pješćanih fipina Sredozemnog mora, uzdiže se jevrejski grad Tel-aviv, okružen bujnim vijencem naprednih naseobina. Kraj staroga, mračnoga Jeruzalema i drugih starih gradova, niču moderne gradske četvrti i umiljati vrt. gradovi. Kraj nezdravih, močvarnih i pustih predjela zelene se šume, polja i vrtovi. A sve to ugodno, uredno, zdravo i lijepo, sav napredak u ekonomskom i higijenskom pogledu, sve je to stvoreno besprimjernim naporima i žrtvama Jevreja.

I u prirodi postoje toliki kontrasti na razmjerno malenom prostoru, da moraju svakoga putnika očarati. Doista je E. J. neobična, jedinstvena zemlja. Na obali krasnoga jezera Kineret vlada tropska klima Jeruzalema, koji leži na hrptu gorja, i

Svaki cionista treba da izvrši svoju dužnost prema Egzekutivi sujetske cion. organizacije i prema zemaljskom Savezu.

nedalekog Jerika u Jordanskoj dolini, gdje vlada tropska vrućina. — Velikih kontrasta imade takodjer izmedju šarenog pučanstva, koje pripada raznim religijama. Pače i medju Jevrejima imademo — dvije **izrazite skupine: stari i novi Jišuv, a medju najmladim kolonistima takodjer dva shvaćanja: kapitalističko i socijalističko.** Od naseobina treba spomenuti uredni i ugodni grad Tel Aviv, opskrbljen svim higijenskim uredbama. Od starijih baronovih kolonija ističe se osobito povoljno Hedera, a od novih (cionističkih) Daganije. Po svom jedinstvenom položaju na moru, i Karmelu imade Hajfa veliku budućnost, jer leži na željeznici, koja vodi u Siriju, Hedžas i Egipat. U blizini Hajfe nastaje cijeli niz naseobina, na Karmelu i u prostranoj, zelenoj, plodnoj ravnici jezeelskoj. To je Emek sa naseobinama **Keren Kajemeta, od kojih su neke uredjene po načelu da svaki kolonist obrađuje zemljište dobiveno u nasljedni zakup (Nahalal), dok su druge uredjene posve prema socijalističkim načelima, gdje svi obrađuju cijelo zemljište kolonije.** Izmedju ova dva ekstrema imade dosta prelaza. Kolonije Emeka tek su u počecima. Halucim i halucot obavljaju ovdje doista pionirske poslove; isušivanje i poboljšanje tla, grade ceste, dižu kuće (najprije staje, škole i kuće za djecu). Ali još uvijek većina stanuje u barakama i šatorima. **Idealizam, neustrašivost u borbi s velikim poteškoćama, marljivost i optimizam pionira ne da se opisati.** Da je jevrejski narod učinio svoju dužnost, danas bi na mnogim točkama Emeka prilike bile bolje, i ne bi razvitak tamo bio kočen . . .

Na svim krajevima Erec Jisraela opaža se silni napredak odkako Englezi upravljaju zemljom. Gradovi su čisti, ceste izvrsne, željeznice europske, automobilski promet dosta jeftin, opskrba prilično dobra. Sva poduzeća, koja se prilagode u prilikama zemlje razvijaju se povoljno. Dostojna će biti privedena golema osnova inž. Rutenberga o elektrifikaciji zemlje, a teku i pregovori o kupnji novih kompleksa dorog zemljišta. Da je više sredstava, bile bi pozicije brojnije i jače. Sada imade jedno 60 jevrejskih naseobina. — Jugoslavenski halucim, pokazali su se kao vrlo spremna i izvrsna radna snaga te uživaju dobar glas. Svi su dobro smješteni.

Nakon svoga trosatnoga predavanja, odgovorio je dr. Beno Stein na mnoge upite općinstva. Tom prilikom čuli smo mnoge zanimljive pojedinosti iz života i rada Jevreja. — Općinstvo je pratilo predavanje velikom pažnjom i nagradilo simpatičnog predavača burnim odobravanjem.

Krklec o Alfredu Kerr-u. Hrvatski književnik G. Krklec napisao je u »Obzoru« od 29. III. oduševljenim riječima feuilleton o jednom djelu poznatoga kritičara A. Kerra. Tu veli takodjer slijedeće: . . . »Trebalo vidjeti njegovu gosparsku, protestantsku glavu, obraštenu kestenastom kosom i bradom, punu unutarnjih duševnih refleksa, treba čuti njegovu riječ, koja zvuči u prostoru da se potpuno shvati, jer on je jedan od viših, superiornijih germanških duhova, sigurno negdje sa obale Rane« . . .

Bili g. Krklec ovako pisao, da je znao, ono, što mnogi znadu, da je naime Alfred Kerr — Židov?

»Jevrejski život u Sarajevu«. Pod tim imenom izašao je u Sarajevu prvi broj lista, što ga izdaje permanentni odbor sa-

rajevskih Jevreja. — Na taj način imademo u Sarajevu dva cionistička glasila.

Propagandni rad za Keren Hajesod. Direktorij Keren Hajesoda izdao je vrlo uspješnu i ukusno opremljenu brošuru o djelovanju Keren Hajesoda pod naslovom: »Vom werden den Judischen Palestina«, i priposlao nam je na uvid jedan exemplar iste. — Brošura uvodno sadržaje slike i izjave znamenitih državnika — iskrenih prijatelja naših i naše stvari, važne dokumente u vezi sa mandatom i doslovni tekst mandatarinoga ugovora. U drugome dijelu sadržaje brošura uputu o instituciji Keren Hajesoda, njegovu postanku, razvoju i radu. Molimo pouzdanike Keren Hajesoda, da nam jave koliko im takovih brošura treba, odnosno, da nam pošalju popis sa adresama onih, kojima treba da mi pošaljemo tu interesantnu brošuru.

Gimnastička akademija »Makabi«. 6. o. mj. u pol 5 sati bit će u dvorani Music-Halla gimnastička akademija Makabi-a. Ulaznice po D 10.—, 20.— i 30.— na dan akademije na blagajni Music-Halla.

Novi nadrabini u Bitolju. Dne 24. prošlog mjeseca ligao je u Bitolju novi bitoljski nadrabini gospodin Šabetaj Djaen. Po svojim općinarima, koji su izaslali pred njega delegaciju u Prilep, bio je svečano sačekan. U zgradi bogoštovne općine primio je pozdrave svih mjesnih korporacija, na koje je odgovorio dirljivim govorom, koji je kod svih prisutnika pobudio veliko oduševljenje.

Vrhovni rabin u Bitolju. U utorak, dne 25. marta izašlo je cjelokupno jevrejsko pučanstvo grada Bitolja, da dočeka vrhovnoga rabina dra Isaka Alkalaya, koji je došao da blagoslovi novoga bitoljskoga nadrabina Šabetaja Djaena. Svečani doček obavio se u zgradi bogoštovne općine. U srijedu dne 26. marta položio je nadrabini Djaen u sinagogi »Aragon« pred vrhovnim rabinom zakletvu. Toj svečanosti prisustvovao je bitoljski episkop, veliki župan, komandant divizijske oblasti i predsjednik suda. — Istoga dana u večer održan je u novom lokalju jevrejskog intimnog kluba banket, kome su osim odbornika svih komorskih korporacija prisustvovali i bitoljski episkop, veliki župan, komandant divizije, komandant brigade, okružni muftija, predsjednik općine i drugi odličnici. Na banketu pozdravio je nadrabini Djaen visoke goste, a bitoljski je episkop u lijepom govoru istakao simpatije, što ih srpski narod gaji prema Jevrejima. Odaslani su telegrami njegovom Veličanstvu i ministru vera. — U četvrtak ujutro ispraćen je vrhovni rabin od bitoljskih općinara, kojima će ovaj dan dugo ostati u lijepoj uspomeni.

Intenziviranje cionističkoga rada u Osijeku. Posjet tajnika Saveza Cionista dra Alfreda Singera dao je našim sumišljenicima u Osijeku novih poticaja na rad, pa nam staviše u izgled intenziviranje rada na svim linijama. Šekel-akcija provadja se sistematski, pa postoji opravdana nada, da će uspjeh nadmašiti sve dosada postignute šekel-uspjehe. — Mnogo se radi na dovršenju akcije za jugoslavensku-farmu, a odmah po svršetku te akcije pristupili će se nastavku rada za Keren Hajesod.

Subotica. 23. marta trebala je ovdje biti skupština za propagandu Keren Hajesoda i provedenje akcije za jugoslavensku halučku farmu. Na tu skupštinu trebali su doći kao glavni govornici dr. Dohany iz Karlovog sela i Šime Spitzer iz Zagreba. Kako je dr. Dohany bio bolešću zapriječen, a gospodin je Spitzer boravio u inozemstvu, pa nije pravovremeno stigao.

ova je priredba odgodjena na neizvjesno vrijeme. Gg. dr. Singer i ing. Zaloscer potakli su židovsku općinu, da ona sama provede akciju za halučku farmu pridonoseći i sama iz svojih sredstava veću svotu.

Sombor. U četvrtak 27. o. mj. držana je ovdje vrlo uspjela skupština u kojoj su gg. Ing. Zaloscer iz Jerusolima i Dr. Singer iz Zagreba skupljenima izložili stanje jugoslavenskih halucim u Palestini i naglasili potrebu osnutka Jugoslavenske halučke farme. — Na poziv gostiju pristupilo se je odmah provedenju akcije. — Kod provodjanja akcije sudjeluju Hewra Kadiša, općina i gospojinsko društvo.

Stari Bečej. Predstavnik jugosl. halučke farme g. Ing. Zaloscer i tajnik Saveza Cionista g. dr. Alfred Singer bili su u našoj općini 25. i 26. marta i proveli su boravak u radu za halučku farmu. Polučeni su — uvaživši, da je Stari Bečej, malena općina vrlo lijepi uspjesi.

Beograd: Ovdje se već sada započelo predradnjama za Savezno Vijeće, koje se imade držati u Beogradu koncem mjeseca maja.

Subotica. Izmedju predsjedništva subotičke židovske općine, te uprave židovske bolnice u Subotici došlo je do spora radi ritualne kuhinje u bolnici. Općina se postavlja na strogo ritualno stajalište u pogledu prehrane i traži, da upravu kuhinje nadgleda po svome pouzdaniku. Uprava bolnice na to ne pristaje. Subotička općina obratila se je u toj stvari protestom na sve židovske općine u zemlji.

Drugo predavanje Dr. Steina o svome palestinskom putu. Gospodin dr. Stein pozvati će za ponedjeljak 7. o. mj. opet jedan intimni krug, sumišljenika, da u njemu iznese utiske svoga palestinskoga puta.

Purimska zabava u Rogatici. U Rogatici živi malena grupa naših sumišljenika, koji 25. marta ove godine prirediše vrlo uspješnu purimsku zabavicu. Od čiste dobiti privedeno je ž. N. F. 50 posto, dok je ostatak predan Benevolenciji i Ezraf Jetonim. — Zabavicu tu posjetilo je svo ugledno židovsko i ne-židovsko građanstvo Rogatice.

Šport i gimnastika

Akademija židovskog gimnastičkog i športskog društva »Makabi« u Zagrebu.

U nedjelju 6. ovog mjeseca u pol 5 sati po podne priredjuje »Makabi« u Music Hallu svoju prvu ovogodišnju gimnastičku akademiju. — Saznali smo sa koliko je mara i ljubavi ta akademija pripravljena, pa joj je vrijedno posvetiti nekoliko redaka.

I nehotice se sjećamo prošle Hanuka — akademije, koja je bila kao neki uvod u seriju onih priredaba, kojima bi se imao zasvjedočiti zamjeran rad i postignuti napredak gimnastičke sekcije. Pod solidnim i stručnim vodstvom postigle su sve kategorije onu visinu, koja se je od njih i očekivala — a to je dokaz savjesnog vršenja društvenih dužnosti ne samo starijih već svih članova, pa i onih najmladijih. — Sjećamo se i opet prošle akademije u decembru. — Kakova svijest, kakova volja, kakav polet i snaga zrcalila se je na licima svih vežbača! Sve su to oni sada zbili u jedno — oni su pomoću svih gore navedenih vrlina stvorili veliko djelo na odgojno-gimnastičkom polju — aprilsku akademiju, koja ima da bude nagrada svima za ono, što su dali i žrtvovali. A zar su oni što žrtvovali? Jesu! I ko pozna naše prilike s dvoranom, t. j. mjestom, gdje se je sve ovo stvorilo i stvaralo, taj bi naprosto rekao, da je to nemoguće. Ali jaka

volja i naš vječni »Napred« omogućuje nam, da o Makabiju treba voditi računa. Sama se akademija sastoji iz 5 glavnih dijelova.

I. dio sadržaje: proste vježbe.

II. dio sadržaje: vježbe sa spravama.

III. dio sadržaje: vježbe na spravama.

IV. dio sadržaje: ritmičke vježbe

V. dio sadržaje: Hrvanje.

Predaleko bi nas zavelo, kada bismo govorili o svakoj vježbi napose. Nastojat ćemo, da ukratko sve kažemo, a svaki onaj, koji će akademiji prisustvovati, moći će si istom stvoriti jasnu sliku.

Već ovdje moramo da spomenemo, da će ovog puta nastupiti — pred nekoliko mjeseci osnovana — teško-atletska sekcija, čiji će nam članovi pokazati sustavnu školu modernog grčko-rimskog hrvanja. — Kao što smo na decembarskoj akademiji vidjeli mačevalačku sekciju, to ćemo ovog puta imati priliku da ocijenimo rad i napredak te mlade sekcije.

Da je cij. općinstvo što bolje informirano o samoj unutarnjoj sadržini akademije, to ćemo nastojati, da se ukratko osvrnemo na svaku pojedinu točku programa. Navesti ćemo uvijek autora vježbe, a o samim vježbama toliko, koliko nam to dopušta prostor.

I. dio: proste vježbe.

1. M. Janković — proste vježbe — članovi.

2. M. Janković — proste vježbe — naraštaj ženski.

3. J. Čermak — proste vježbe — muška i ženska djeca.

4. J. Čermak — ples u dvoje — naraštaj ženski.

II. dio: vježbe sa spravama.

5. M. Janković — »Dvanajstka« — vježbe sa stalcima — naraštaj muški.

6. B. Holičkova — Vježbe o tennis-reketima — članovi i članice.

7. M. Janković — »Dvanajstka« — ustavnne vježbe sa štapovima — članovi.

III. dio: vježbe na spravama:

8. a) skok u dalj — djeca muška.

b) skok u vis — djeca ženska.

9. a) niske ruče — naraštaj ženski.

b) visoke ruče — članice ženske.

10. Kozlić — stol i konj uz duž bez hvataljaka (kombinirano) naraštaj muški.

11. Piramide na konju s hvataljkama — članovi.

IV. dio: ritmičke vježbe:

12. K. Pospišil — ritmičke proste vježbe — djeca muška.

13. K. Pospišil — ritmičke proste vježbe — naraštaj muški.

14. K. Pospišil — ritmički motivi po Demeny-u — naraštaj ženski.

15. M. Janković »Jedanajstka« — ritmičke skupinske proste vježbe — članice.

16. M. Janković Piramida (skupina) svih vježbača i vježbačica.

Poslije gimnastičkog programa prikazuje s nekoliko parova teško-atletska sekcija sistem grčko-rimskog hrvanja.

Kako iz programa vidimo — ova je akademija prva i realna slika ovozemskog rada, u kojoj se vidi točno obučavanje po sistemu, koji je danas udomačen na teritoriju naše države, a to je sistem dra. M. Tyrša. O tom smo sistemu već mnogo govorili i pisali, pa ćemo još nešto da kažemo o pojedinim točkama programa uopće.

I. dio nam prikazuje sistem prostih vježbi t. j., kako se te proste vježbe izvode s muškima, a kako sa ženama. Vidjet ćemo jasno označenu egzaktnu mušku kretnju, kojoj je cilj snaga i krajnja otpornost. Nasuprot njoj je ženska kretnja — mekana, nježna i fina, kojom se postizava elegancija i gipkost i živahnost gibanja. Prvi puta ćemo vidjeti kombiniranje prostih vježbi za dječake i djevojčice. Tu će nam najbolje upasti u oči gore navedeni momenti.

II. dio: vježbe sa spravama. — U ovom ćemo dijelu opaziti lijepe kombinacije s različitim spravama kao: batine, stalci i tennis-reketi. Osobita je novost: stalci i reketi. Batine su već poznate, ali će i ove vježbe polučiti veliki uspjeh, jer je način kombinacije posve nov i originalan.

III. dio: vježbe na spravama, koje su manje više već poznate. Iznenadit će kombinirane vježbe članica i naraštaja muškog

IV. dio: ritmičke vježbe — dokazat će i opet, da su to ipak najljepša gibanja, što ih može da izvode ljudska bića. Daleko od artizma i baleta — tako prirodna — a opet puna umjetnosti. Osobito upozoravamo na »Jedanajstku«, koju izvode članice.

Na svršetku gimnastičkog programa učinit će svi vježbači i vježbačice zaključnu zajedničku piramidu. Nakon gimnastičkog programa slijedi program teško-atletske sekcije, koji će također pobuditi veliki interes među publikom.

Utakmica Makabi—Slavija 5:0. U nedjelju 30. marta imao se je Makabi ogledati sa ex prvorazrednom Slavijom. — Na početku utakmice Slavija pokazala je malenu premoć. Prvo poluvrijeme svršilo je 0:0. U drugome poluvremenu Makabi je svog protivnika sigurno otpravio sa 5:0.

TJEDNI PROGRAM RADA.

Subota, 1. nisana — 5. aprila.

U pol 2 sata: Rad djecom (Palmotiće-va ulica 16, menza).

Nedjelja, 2. nisana — 6. aprila.

U pol 2 sata: Sastanak »B'not Cijona«, Palmotiće-va ulica 16.

U pol 2 sata: Sastanak »Literarnih sastanaka«, Palmotiće-va ulica 16.

U 4 i pol sata: Akademija »Makabija« u Music Hallu.

Utorak, 4. nisana — 8. aprila.

U 8 i četvrt: Nevezani sastanak »Literarnih sastanaka«, Palmotiće-va ul. 16.

U 8 i pol sati: Sjednica R. O. S. Ž. O. U., Ilica 31. III.

Srijeda, 5. nisana — 9. aprila.

U 8 i pol sati: Sjednica R. O. S. C.

Četvrtak, 6. nisana — 10. aprila.

U 7 sati: Sjednica mjesnog vodstva za grebačke omladine, Palmotiće-va ul. 16.

Petak, 7. nisana — 11. aprila.

U 8 i pol sati: Zajednički sastanak žid. oml. u menzi.

Adresa za dopise: Zagreb, Ilica 31., III. kat.
Uredovno vrijeme od 9 do 12 sati prije podne
i od 3 do 6 sati poslije podne. — Novac se šalje
u Centralnu eskomptnu i mjenjačnu banku d.
u Zagreb, za račun Ž. N. F. s naznakom svrhe.

Svrha je židovskog narodnog fonda da u Palestini kupuje i stiče zemljište, koje će ostati neotuđivim imetkom židovskoga naroda. Žid. narodni fond utemeljen je na V. svet. kongresu god. 1901. i posjeduje već oko 30 milijuna franaka. Prihodi neprestano rastu, a iznosili su god. 1920. oko 9 i pol milijuna franaka.

Vijesnik Povjereništva Židovskog narodnog fonda (Keren kajemet lej Israel) za Jugoslaviju

Ispod kontingenta

Četvrtgodišnja statistika Keren Kajemeta za Jugoslaviju dokazuje i opet, da nijesmo izvršili našu dužnost prema ovoj najstarijoj i najpopularnijoj našoj ustanovi. Opet moramo konstatovati, da nijesmo sabrali niti onu svotu, koju nam je Uprava K. K. L. propisala. A to je svota, koja je ustanovljena u sporazumu s nama, svota za koju smo znali, da zaostaje daleko za svotom, koja bi zapravo na nas otpala, a zaostaje daleko i za svotom, koja bi našem K. K. L. bila potrebna. Svota je to, za koju smo morali držati, da ćemo je bez većih poteškoća namaknuti. Mi smo preuzeli moralnu odgovornost, da ćemo sabrati našu kvotu. Pa ipak smo ostali ispod kontingenta! Stara je to, uvijek ista, žalosna pjesma, s kojom počinje i završava kroz tolike godine svaka naša statistika,

svaki pregled i svako izvješće: ispod kontingenta!

Dvanajst godina stojim na čelu povjereništva K. K. L. za Jugoslaviju i nijesam doživio, da bih jedamputa mogao biti zadovoljan sa rezultatom. Moramo se pitati, gdje su uzroci toga stalnoga neuspjeha, pa da ih uklonimo. Ako je krivnja na ovome povjereništvu, neka se to ispita, pa da se učine nužne promjene. Ako smo krivi mi ovdje u centrali, neka nam se iskreno kažu naši propusti, jer je moguće, da ih mi ne možemo ili ne ćemo da vidimo. Mi uvijek tvrdimo, da je krivnja na našim komesarima, jer da oni ne vrše svoje dužnosti, kako treba. Možebiti, da nismo pravo. Možda su to samo izgovori s naše strane. Možda smo mi krivi, jer nijesmo znali ili nijesmo bili dosta savjesni i požrtvovni, da naime komesarima dademo dosta uputa i podstreka. Ako je ta-

ko, treba odatle povući konzekvence, treba nas ukloniti s vodstva K. K. L. Mi ćemo se rado sami ukloniti, čim nam se pokažu naše pogreške, ako ih ne bismo znali ili htjeli popraviti i ako bi bili u stanju, da vodstvo predamo u dobre i pouzdane ruke. Treba jednom istini pogledati u oči i povući konzekvence bez bilo kojih obzira. Ne smijemo dulje trpiti ovo nedostojno stanje, da naša organizacija kroz tolike godine zaslužuje prigovor, da ne vrši svoje dužnosti prema Keren Kajemetu. Ne smijemo dalje trpiti, da se svi računi Keren Kajemeta prebacuju i sva očekivanja izjalovljuju, jer zemaljske organizacije i zemaljska povjereništva nemaju sposobnosti i volje, da izvrše svoje dužnosti. Keren Kajemeta ne može pravilno izvršiti ni jedan budžet, jer nema one priloge, koje očekuje, niti mu prihodi dolaze onako i u onom tempu, kako treba.

Tako mu nastaju silne štete. Propadaju mu opcije a možda i plaćene kapare na dobra zemljišta koja možda nikada više ne će dobiti ili samo uz mnogo skuplju cijenu. Obustavljaju se započete radnje i gradnje. Sav život Keren Kajemeta izvrnut je velikim potresima, nepravilnostima i nesigurnostima. Oduzimaju se radne mogućnosti množini nezaposlenih radnika. Otešćava se naseljenje naših vrijednih pionira, naših Halucim i uvećavaju se njihove žrtve i patnje. Sve su te posljedice toga, što zemaljska povjereništva, a među njima i naše, ne šalju upravi K. K. L. one prinose, koje ona punim pravom od nas očekuje. Pri tome puštam sasvim iz vida, da možebiti ugrožavamo sve do sada postignute uspjehe ne samo gospodarske nego i političke, ako se brzo ne odlučimo, da našim institucijama, a u prvom redu K. K. pribavimo ona sredstva, koja su mu potrebna, da svrši makar svoje najpreče dnevne zadatke.

Zemaljsko povjereništvo K. K. L. za Jugoslaviju drži, da je ono sa svoje strane, ako već ne ranije, a to barem zadnju godinu dana pokušalo i poduzelo sve što je znalo i moglo, da osigura uspjeh K. K. L. u Jugoslaviji. Izradili smo jednu osnovu u svim detaljima, kako, gdje i kada treba da se radi za K. K. L. Stajali smo neprestano u živom kontaktu sa svim našim komesarima, poslali smo im nebrojene cirkulare i dopise, davali smo im upute i predloge i putem naše štampe, a naš je tajnik na svojim putovanjima dolazio u osobni kontakt sa mnogim komesarima. Razdijelili smo cijeli posao po sabirnim sredstvima i po mjesecima tako, da je svaki komesar na vrijeme znao, što i kako treba da radi, kolika i kakva mu je zadaća. Svim tim omogućili smo, da je svaki komesar mogao svaku akciju valjano pripremiti, jer smo svakome dali gotov plan u ruku. Sve je to bilo tako udešeno, da je svaki povjerenik morao steći uvjerenje, da se od njega ne traži ništa nemogućega. Mi smo u centrali uveli red i sistem u naš rad. Ako je uza sve to uspjeh izostao, onda držimo da možemo kazati, da krivnja nije na nama, nego na komesarima i na mjesnim organizacijama. Da su se pojedina mjesta držala točno naših uputa, svako bi mjesto bilo dalo one svote, koje smo od njih tražili. To bi bilo pošlo za rukom lako i bez muke. Trebali su se naši komesari samo uvijek prihvatiti posla onda i onako. Trebali su samo svaku akciju provesti, započeti i dovršiti, kako smo ih upućivali. Trebali su raditi postojano i sistematski, pa bi bili polučili kontingent. Nama ne preostaje drugo, nego da ponovno apelujemo na sve naše povjerenike, da se drže točno naših naputaka i da iste uvijek provedu na vrijeme, pa jamčimo da će svako mjesto, a time i naša zemaljska organizacija postići propisani kontingent.

Napadno je, da su najveći zaostatci upravo u najvećim našim mjestima. Beograd postigao je nešto manje nego četvrt kontingenta. Zagreb postigao je 50 po sto kontingenta. Sarajevo polučilo je jedva jednu dvadesetinu kontingenta. To bi trebalo žigosati, jer ako ta mjesta zataje, onda nam ne koristi niti najbolji rad u svim drugim mjestima. Ne znam, što bi ta mjesta mogla da navedu za svoju ispriku. Ma što god naveli, te isprike padaju kao neosnovane, ako se upozori na rezultat, koji se postigao u Novomsadu, gdje je sabra-

no za 20 po sto više, nego je propisano. Zašto je Novisad uspio? Jer je tamo nekoliko požrtvovnih sumišljenika, koji su sistematično radili. Značajno je to tim više, što je upravo u to isto vrijeme u Novomsadu provadjana i akcija u korist Keren Hajessoda, koja je akcija takodjer vrlo dobro uspjela. Nisu niti u Novomsadu Židovi bolji i požrtvovniji, niti su bolji cionisti, niti su bogatiji, nego u drugim mjestima. I u Novomsadu se osjeća gospodarska kriza baš tako kao i u drugim mjestima. Pa ipak je Novisad izvršio svoju dužnost i prema Keren Hajessodu i prema Keren Kajemetu u vrijeme, kada druga mjesta nisu učinili ništa za K. H., ništa za halučku farmu, vrlo malo za K. K. L., a gotovo ništa za druge naše institucije.

Utješljiva je pojava, da je ipak 10 mjesta, dakle upravo jedan minjan polučilo bolje sabirne rezultate, nego li su mu propisani kontingentom, pa je to samo jedan daljnji dokaz, da bi dobrom voljom i sistematskim radom sva naša mjesta bila mogla polučiti onaj rezultat, koji se od njih očekivao.

Na sreću minuo je tek prvi kvartal, te imademo još dosta vremena da se manjak nadoknadi. Mjesta, koja percentualno nijesu jako zaostala od kontingenta, trebala bi da nadoknade taj manjak već u drugom kvartalu. Ona mjesta pako, kojih je zaostatak vrlo velik morala bi svoje kontingente, koji su im propisani za iduća tri kvartala povisiti za manjak prvog kvartala i uložiti sve svoje sile u to, da koncem godine ne bude ni jednog mjesta, koje ne bi doprinjelo kontingentirane iznose.

Tom zgodom treba ponovno upozoriti, da se još uvijek ne posvećuje dovoljno pažnje dvjema sabirnim sredstvima, koja su kadra, da u svakom pojedinom mjestu odbace po nekoliko puta veće prinose, nego li dosele donošaju. To su u prvom redu **sabirne škrabice**. Svaki bi povjerenik morao nastojati, da u njegovome mjestu ne bude ni jedne židovske kuće, u kojoj ne bi bilo škrabice K. K. L. Jedva da će se naći koja židovska kuća, koja tu škrabicu ne bi primila. Pa ako se škrabice barem dva puta na godinu ispražnjuju, onda će bez sumnje svaka kuća nastojati, da te škrabice budu dokazom, koliko je koja kuća mislila na K. K. L. Račun je vrlo jednostavan: svaka bi škrabica vrlo lako donošala godišnje prosječno Din. 100.—, a s lakoćom bi se kod nas moglo smjestiti 2.000 škrabica; znači, da bi same škrabice mogle donijeti 200.000— dinara godišnje. Drugo i vrlo simpatično i uspješno sabirno sredstvo, koje je dosele suviše zanemareno, **obiteljska darovna knjiga**. Darovnu bi knjigu trebalo poslati u svaku židovsku kuću prigodom svake, bilo žalosne, bilo radosne obiteljske zgode. Ljudi su onda vrlo skloni i pristupačni darivanju i vrlo će rado na uspomenu bilo koje važnije obiteljske zgode dati svoj dar za K. K. L. i unijeti to u obiteljsku darovnu knjigu. Često je kod takovih obiteljskih zgoda u pojedinim kućama sakupljen velik krug rodjaka, prijatelja i znanaca, koji bi svi dali svoje darove, po gotovu onda, ako se uvijek na mjestu nadje naš komesar ili druga koja zgodna osoba, koja bi sa nekoliko prigodnih riječi zagovarala, da svi prisutni upisom u spomen-knjigu ovjekovječe aktuelnu obiteljsku zgodu. To je jedan način sabiranja, koji ljudima ne došadjuje, nego često upravo godi. Na taj bi

način darovna knjiga mogla tečajem g. na cijeloj našoj teritoriji donijeti upravo ogromnih svota. Ako je obiteljska darovna knjiga tako malo donijela, ako je kod nas bila tako slabo, a u mnogim mjestima i kućama nije bila nikako uvedena, onda to nije samo od velike materijalne štete za K. K. L., nego su možebiti još veće moralne štete za cijelo naše židovsko društvo. Po slabom dosadašnjem uspjehu darovne knjige moglo bi se zaključiti, da su naši prijatelji, pa čak i naši najbolji sumišljenici vrlo rijetko kod obiteljskih zgoda mislili na darovnu knjigu, na K. K. L. i na izgradnju Erec Izraela.

Bolno je vikati u pustinji, gdje nema jeke. Sa vremenom to postaje i smiješno i dosadno, otupljuje i ogorčava. Bolno je konstatovati kod svakog bilanca našeg rada: opet smo zatajili, opet smo se iznevjerili našem idealu, opet smo izbjegli vršenju naše dužnosti, opet imademo deficit, opet smo ostali ispod kontingenta!

Povjerenici K. K. L. prijatelji i sumišljenici! Trgnite se, dajte, učinite, da buduće bilance K. K. L. služe Vama i nama na čast, **da više nikada ne dodje do porazne ocjene: ispod kontingenta!**

Lav Stern.

Aktiviranje Gotzove zaklade Narodnog Fonda. God. 1920. ostavio je veleindustrijalac Rafael Gotz iz Moskve Narodnom fondu četvrtinu svog imutka, da osnuje i uzdrži jevrejske seminare u Palestini. Na osnovu pregovora s izvršiteljima oporuke učinjen je 21. novembra 1923. u Londonu sporazum, koji je već potvrđen od direktorija K. K. L., a sadržava bitne ustanove za provedenje ovog legata. Legat bi se imao upotrijebiti za kupnju zemljišta, izvedbu zgrada i uzdržavanje instituta, koji bi bili posvećeni studiju jevrejske literature i jevr. znanosti. Zaklada iznaša 15.000 funti, a upravljat će njome poseban odbor, kojemu će sjedište biti u Palestini, a sastojat će se od 5 članova. Taj je odbor već izabran. Direktorij K. K. L. delegirao je kao svoje delegate gg. Usiškina i H. Strucka, a izvršitelji oporuke gg. Ahađ Haama i dra. Czernowitza. Ova četvorica kompletovat će se kooptacijom g. dra J. Lurie, pročelnika odgojnog departmana palestinske čionističke egzekutive.

Iskaz br. 6

za vrijeme od 19. do 31. marta

OPĆI DAROVI.

Bos, Gradiška: Armin Davidović	32.—
Zenica: Bianca Salom, Sarajevo	20.—
Mitrovica: A. Koen 15.—, Adolff Gross, plaća od Žid. gosp. društva 30.—, N. Morgenstern 5.—, Schwartz 2.—	52.— 104.—

SAMOOPOREZOVANJE.

Karlovac: Karlovačka žid. omladina	95.—
Vinkovci: Erich Mores 10.—, Berta Fleischmann 10.—, Cilli Hoppner 10.—, Johana Hönig 5.—	35.—
Zagreb: Literarni sastanci	1.645.— 1.775.—

ŠKRABICE.

Karlovac: Josip Weiss 30.—, Emil Horovitz 10.—, T. Eskenazi 15.—, Teodor Kohn 10.—, M. Beck 10.—, Y. Fröhlich 9.—	84.—
Zagreb: Jakob Beck 61.—, Nova knjizara 18.50, Ašer Kišicky 40.—	119.50
Vinkovci: bez specifikacije	690.—
Brod n/S.: Dr. Oskar Spiegler	132.50 1.026.—

JAAR JUGOSLAVIJA.

Zagreb: U počast Klare Barmaper sabrano na Purimskoj vesetici 22. III. 19 maslina	1.150.50
--	----------

DAROVI ZEMLJE.

Bitolj: Sabrano na Purim	1.470.—
Teichner, Županja 50.—	135.—
Mitrovica: Dr. Ziga Baum	1.000.—

Vinkovci: Vilko Blumenstock 85.—,
Vršac: Otplata za 7 dunuma zemljišta 3.000.—
Rogatica: 50% od čistog prihoda pu-
rimske zabave 1.250.—

Travnik: Prigodom vjenčanja Goldine
Atias — Juda Salom, Bugojno sabrao
Morice Atias: Riemer 100.—, David
Kabiljo 25.—, po 20.— Avram H.
Atias, Juda Salom, Dr. Kormes, Dr.
Dušan Popović, po 10.—, Isidor S.
Atias, Bokor Atlas, Leon Finci, Her-
man Sprung, Mordo Atias, D. Salom,
Anula Atias, Isidor Salom, Rudolf
Grof, Drag. Popadić, Risto Gjuren-
dić, Ilija Mijatović 325.—

Požega: Na ime Marije Adler skuplje-
no na rođendan u kući Josipa
Adlera: Mavro Haas 100.—, Josip
Adler 100.—, Samuel Haas 100.—,
Milan Sterk 100.—, Ignatz Kohn
100.—, Šandor Adler 100.—, Kalman
Adler 20.—, Ernest Adler 100.—,
Hugo Adler 100.— 820.—

Priština: Na ime Mošo Baruh 500.—

Skoplje: Jakob Talvi 25.—

Glina: Prig. jedne večere sabrao g. Ja-
kov Weissenstern 300.—

Zagreb: Iza predavanja dra B. Steina
sabrano 420.—
9.245.—

DJEČJI SABIRNI ARCI.

Pakrac: 289.75

Zavidović: Leon Baris 105.—, Jakob
Kabiljo 139.— 237.—

Zenica: Klarica Levi i Cilli Schnapp
252.—
778.75

DAROVNA KNJIGA.

Vinkovci: Prig. vjenčanja Paule Sorš
— Jak. Kappon daruju po 200.— Lav.
Sorš, Simon Spitzer, po 100.— Jak
Kappon, 50.— Kappon Sasson, 20.—
Lavosiav Hamburger 570.—

Mitrovica: Prig. Brit Mila u kući Be-
njamina Förstera daruju B. Forstner
15.—, David Förstner 10.—, Jakob
Kohn 10.—, Fani Forstner 10.—,
Toni Forstner 5.—, Regina Kohn 10.—,
M. Forstner 5.— 65.—

Zagreb: Na Berit Mila Saše Kardoša
sabrano 1.000.—
1.635.—

PREGLED.

Iz Hrvatske, Slavonije i Dalmacije 8.603.25
Bosne 2.116.—
Vojvodine 3.000.—
Srbije 1.995.—
15.714.25

Ođ 1. januara do 31. marta 1924. unišlo svega
Dinara 123.479.60.

ISKAZ

darova za Keren Kajemet Lejisrael za vrijeme od 1. januara do 31. marta 1924.

M j e s t o	Sabrani iznos		Kontingent		S a b r a n o			
					manje		više	
	Din.	p.	Din.	p.	Din.	p.	Din.	p.
1	Alibunar	395	—	—	—	—	—	—
2	Belackva	345	—	—	—	—	—	—
3	Beli Monostor	275	—	—	—	—	—	—
4	Beograd	10184	50	45000	34816	50	—	—
5	Bitolj	1470	—	6250	4780	—	—	—
6	Bjelovar	2381	75	4375	1993	25	—	—
7	Brod n/S	3777	50	4375	1402	50	—	—
8	Djakovo	610	—	1000	390	—	—	—
9	Dubrovnik	2582	25	625	—	—	1957	25
10	Glina	300	—	—	—	—	—	—
11	Gora	100	—	—	—	—	—	—
12	Grubišnopolje	405	—	—	—	—	—	—
13	Hercegovac	200	—	—	—	—	—	—
14	Karlovac	830	—	2000	1170	—	—	—
15	Koprivnica	2420	—	2500	80	—	—	—
16	Križevci	275	—	1500	1225	—	—	—
17	Ludbreg	779	25	—	—	—	—	—
18	Mitrovica	1456	50	1250	—	—	206	50
19	Novi Bečej	520	—	—	—	—	—	—
20	Novisad	31293	80	25000	—	—	6293	80
21	Ogulin	151	45	250	98	55	—	—
22	Pakrac	289	75	1000	710	25	—	—
23	Pirot	1257	50	—	—	—	—	—
24	Požega	1635	50	2500	864	50	—	—
25	Prijedor	100	—	500	400	—	—	—
26	Priština	500	—	—	—	—	—	—
27	Rogatica	1250	—	250	—	—	1000	—
28	Ruma	1973	25	1500	—	—	473	25
29	Sarajevo	2694	50	45000	42305	50	—	—
30	Senta	4414	25	3750	—	—	664	25
31	Sisak	165	60	1000	834	40	—	—
32	Slatina	210	—	250	40	—	—	—
33	Stari Bečej	1544	—	—	—	—	—	—
34	Subotica	212	50	6250	6037	50	—	—
35	Travnik	1874	—	875	—	—	999	—
36	Tuzla	1204	25	2500	1295	75	—	—
37	Varaždin	2601	75	2500	—	—	101	75
38	Veliki Bečkerek	1418	—	3750	2322	—	—	—
39	Vinkovci	3415	—	5000	1385	—	—	—
40	Visoko	114	—	375	261	—	—	—
41	Vukovar	2310	—	3750	1440	—	—	—
42	Vršac	3000	—	6250	3250	—	—	—
43	Zagreb	21808	—	45000	23192	—	—	—
44	Zavidović	596	25	250	—	—	346	25
45	Zenica	1669	—	750	—	—	919	—
46	Razna mjesta	424	50	—	—	—	—	—
		117443	60					

Prinose ispod 100 dinara doprinjela su ova mjesta: Bihać, Bačka Palanka, Bos. Gradiška, Cerević, Daruvar, Rečica, Skoplje, Zemun.

P A M U K

A. ROMANO

M O L I N O

sve vrsti i

u svim brojevima

ZAGREB,

Boškovićeve ulica broj 15

žutica platno

šifoni

Žuti — bijeli — farbani

Brzjavi: DIANA

Telefon broj 23-66

vata (za poplune)

Centralna Banka za Trgovinu, Obrt i Industriju d. d.

Jelačićev trg broj 4 (vlastita palača)

Dionička glavica: Din. 80,000.000.—

Brzjavi: Centrobanka.

Zagreb

Telef.: Devizni odio: 3-07, 10-77, 13-33;

noćna služba: 7-78; mjenjačnica: 5-56;

kućna cen.: 2 85, 7-13, 7-96, 11-94, i 12-23.

Podružnice: Brod n/S., Djakovo, Ivanec, Karlovac, Klanjec, Krapina, Koprivnica, Maribor, Novi-Sad, Požega, Ruma, Varaždin i Vel. Trgovište. — Afilirani zavodi: u svim većim trgovačkim središtima Jugoslavije — Izravne veze: sa prvo-razrednim bankama u cijeloj Europi i Americi.

Prima uloške na knjižice i na tekući račun uz najkulantniji kamatn jak — Eskomptira mjenice i devize — Financira i osniva obrtnička, trgovačka i industrijalna poduzeća — Kupuje i prodaje valute, devize vrijednosne papire — Eurzovne naloge obavlja kulantno i točno — Izdaje čekove i kreditna pisma, te obavlja isplate na temelju akreditiva na sva tu- i inozemna mjesta.

VREĆE

iz jute, tekstilita i papira nove i upotrebljene u svim dimenzijama za brašno, posije, ugalj i t. d., dobiju se najjeftinije kod tvrtke

SCHOTTEN I DRUG

Vrhovčeva 13 ZAGREB Telefon 19-83

Kupujemo sve vrste upotrebljenih vreća uz najveću dnevnu cijenu —
Zavod za posudjivanje nepremovnih posjeda

Leipziger Stahlfederfabrik HERM. MÜLLER A. G. LEIPZIG

Glavno zastupstvo za kraljevinu S.H.S.

Dion. društvo „MERKUR“
veletrgovina i konfekcija papira
ZAGREB
Ilica 31 Telefon 17-95.

Prva hrvatska veletrgovina željeza i
željezne robe

Ferdo Hirschl k.d.

Jelačićev trg 13 ZAGREB Telefon br. 279
Poslovnica: Petrinjska ulica broj 4

Preporuča svoje bogato skladište željezne robe, posudja, gospodarskih strojeva, kućnih uređaja, te sve vrste građevnih potrebitina. Solidna roba, brza posluga, cijene umjerene.

10-13 godišnje dijete

prima vrlo dobra židovska obitelji u Grazu u savjesnu opskrbu. - Školski nadzor, upotreba klavira. H. Benesch
Njemački dopisi, Graz Hauptposi Lagerut

I. DRVOM PALJENI KREC

cement, katranski proizvodi i sav ostali građevni materijal dobavlja

METALOKEMIKA D. D. ZAGREB

odio za građevni materijal

Strossmayerova ulica 6.

Telefon: 16-11, 27

FILIJALE: BEOGRAD, SARAJEVO

J. B. SOELLNERS Nachf. A. G. REISSZEUGFABRIK NÜRNBERG

Glavno zastupstvo za kraljevinu S.H.S.

Dioničarsko društvo
„MERKUR“
veletrgovina i konfekcija papira
ZAGREB, Ilica 31. Telef. 17-93.

„SIDRO“

d. d. za trgovinu željezom
Zagreb, Vlaška ul. 40, tel. 69 i 21-30

Prispjela veća količina
pocinčanog i bijelog lima
u svim dimenzijama

„M A C H E R“

Agentura za prodaju kuća i zemljišta.

Berislavićeva 4. - ZAGREB - Telefon 16-67.

Industrijalci, Banke-Bankari, Dioničarska društva, Amerikanci, advokati, lekari, senzali, trgovci, veliki i mali posjednici najprije, najlakše, najbrže, najjeftinije, najuspješnije možete kupiti-prodati kuće, vile, vinograde, gradilišta zemljišta, veleposjede, ako se obratite na opšte sa svog dobrog glasa poznatu koncesioniranu i sudbeno protokoliranu tvrtku „MACHER“

Prva banatska fabrika makarona i testa a. d. Veliki Bečkerek. (Banat)

Telefon 271-272

Brzjavni: Makaroni

nudja svoje nadasve dobre vrste tjesta iz garantovane čiste banatske krupice (gries) po napuljskom sistemu uz najpovoljnije cijene.

Naročito preporuča
košer šel pesah

fabrikate, koji se proizvode po nadzoru bečkerečkog nadbiskupa
Glavno zastupstvo za Zagreb

Makso Weiss

Wiener Bank-Verein

Hrvatska podružnica Zagreb

Jurišićeva ul. 22

Brzjavni naslov: BANKVEREIN

Obavlja sve bankovne transakcije

Metalokemika d. d.

za kemičke i rudarske proizvode

Zagreb

Beograd

Strossmayerova ulica br. 6

Kralja Petra ulica br. 62

Brzjavni: Metalokemika

Telefon interurb 16-11

KOVINSKE i željezne polufabrikate
KOVINE i sve kovinske legure
KEMIKALIJE, osobito

modra galica

KROJAČKA DVORANA za GOSPODU

HINKO GRAF

Zagreb Berislavićeva
br. 4.

CIJENE UMJERENE - IZRADA BRZA

Preporučuje se P. N.
gospodi za izradbu
najmodernijih odjela.
Veliki izbor
najfinijih engleskih
šlfova

